

VRATNI CA JA OTVOR

Прв пат селото се спомнува во турскиот пописен "дефтер" од 1452/1453 година, кога во Вратница се опишани 67 христијански семејства. Всушност, тоа отсекогаш е населено со македонско православно население, за што говорат и четирите цркви кои се лоцирани во него или во непосредната близина.

Не многу одамна, поточно во 1971 година, Вратница беше големо село, со 1.576 жители. Во 2002 година имаше само 505 жители, повеќето средновеќни и стари луѓе.

Пишува:
Љубиша МАЏЕВИК

Во разиграниот релјеф и ретките природни убавини на масивните падини на Шар Планина, испресечени со атрактивни планински раседи во вид долови, стрмни ували, како и мали клисури, низ кои течат поточиња и мали рекички, меѓу длабоката и живописна клисура на Љуботенска и Бело-вишка Река, буквално во најубавиот дел од Полошката Котлина, сместено е селото Вратница. Тоа се наоѓа на 21 километар североисточно од Тетово, од двете страни на патот Тетово - Јажинце. Посебна убавина на крајот му дава и врвот Љуботен, кој со своите 2.499 метри се издигнува непосредно над селото. Со стрм-

ните и благи падини богати со шума, накитен со карпи, бројни поточиња и разновиден растителен и животински свет и со исклучителен поглед на сите страни, Љуботен претставува вистински бисер, како за овој крај, така и за државата. Конфигурацијата на овој терен и планинската клима, со снег од октомври до април, а на некои осојни места и во текот на целата година, создава идеални услови за развој на планинскиот туризам, особено за зимските спортови. Сепак, тие можности не се доволно искористени. Вратница, со својата надморска височина од 740 до 800 метри, е во предел каде што климата преминува од умерено-континентална кон планинска. На околните пространи пасишта има идеални услови за развој на сточарството. На овие простори можат да се

видат и стада, но повеќето од нив доаѓаат од Албанија. Еден дел од површините се засадени со јаболка.

ПРЕДАНИЈА ЗА НАСТАНОКОТ

Постојат повеќе преданија како Вратница го добила името. Едното од нив е од природ-

близина. Во минатото Полошко било на удар на Османлиите, особено по Австро-унгарско-турската војна. Тогаш населението од Вратница се иселило, а подоцна, откако состојбата се смирила, тоа се вратило на старите огништа. Меѓутоа, најголем и континуиран проблем на жителите од ова село предизвикувале

ниот изглед на околината, која потсетува на врата, односно планински теснец. Нема точен податок за настанокот на селото. Прв пат тоа се спомнува во турскиот пописен "дефтер" од 1452/1453 година, кога во Вратница се опишани 67 христијански семејства. Всушност, селото отсекогаш е населено со македонско православно население, за што говорат и четирите цркви кои се лоцирани во него или во непосредната

албанските банди, кои постојано го напаѓале и го ограбувале селото. Со нивното доселување од Албанија, по повлекувањето на Австро-унгарците, населението интензивно било ограбувано и се зголемил бројот на убиствата. Во XIX век значително се засиле тетовските паши, кои биле опкружени со орди од Албанци, кои влегувале во сите села и правеле невидени зулumi над христијанското население.

A VRATATA NA [ARA

Збиениот тип на селото, иако планинско, на вратничани им овозможило во одбраната да бидат единствени и храбро да им се спротивстават на нападите на албанските зулумчари, а оваа борба ги зацврстила уште повеќе. Токму поради тоа ги сметаат за најхрабри луѓе во Полошката Котлина. Така и успеале да го зачуваат големиот атар од околу 26 километри квадратни.

ПЕЧАЛБАРСТВОТО КАКО ТРАДИЦИЈА

И покрај сите вековни борби со албанските орди, сепак голем дел од населението заминал во потрага по подобри животни услови и по обезбедување егзистенција. Во Вратница печалбарството станало традиција. Заминавал дедото, потоа таткото, а на крај во ту-

ѓина одел и синот. До пред неколку години во лето печалбарите доаѓаа во селото, градеа куќи и повторно заминуваат, при што со себе секогаш водат и некој роднина или пријател. Сега е исто, само што таму веќе никој не гради. Младите, работоспособните и образованите луѓе од овој крај не гледаат перспектива за себе и за семејството доколку останат во селото, односно во државата. Ваквите миграциони движења оставиле негативно влијание врз демографската структура на населението. Не многу одамна, поточно во 1971 година, Вратница беше големо село, со 1.576 жители. Во 2002 година имаше само 505 жители, повеќето средновеќни и стари луѓе. Отворените погони на ИГМ "Вратница", кој моментно е во стечај, и неколкуте мали конфекциски работилници,

не се доволни да го задржат младото население во родниот крај. Печалбарите, привлечени од носталгијата кон родниот крај, можеби ќе се вратат за тука да ги минат пензионерските денови, но сигурно е дека нивните деца ќе останат во туѓина.

Детроит е најголемото престојувалиште на вратничани, а според некои проценки, околу 2.000 лица кои живеат во овој град потекнуваат од Вратница. Многу вратничарски семејства има во Австралија и во Европа. На веб-страницата која иселениците ја имаат направено за Вратница, со многу љубов се пишува за ова село. Нашите луѓе, во најчест случај, заработените пари ги вложуваат во странски банки и фирми, односно

многу тешко се решаваат да вложат во татковината, состојба која треба да се надмине и ним да им се овозможат коректни и соодветни услови за инвестирање во македонската економија.

Во воениот конфликт од 2001 година Вратница не беше директно зафатена со вооружени дејствија, така што домовите и имотите на вратничани останаа, иако дел од населението привремено го напушти родното огниште. Но, тоа е слаба утеха за она што најверојатно ќе се случи

со Вратница во догледен период. Речиси како и секое село во Македонија има повеќе куќи отколку жители. Младите кои останаа во селото сè поретко имаат можност да основаат семејство.

Вратница е современа населба, со бројни угостителски објекти, локали и продавници, патот е асфалтен, има водовод, телефонски линии, амбуланта, основно училиште, во чии рамки работи и училиштето за деца со посебни потреби од Тетовско и од Гостиварско.

